

مسئولیت متن و شکل بدوش نویسنده مضمون میباشد، عقیده نویسنده لزوماً نظر افغان جرمن آنلاين نمی باشد

۲۰۱۸/۱۲/۲۱

دیده بان انتخابات افغانستان

د افغانستان د ټاکنو او رویتیا د څار مؤسسه
مؤسسه دیده بان انتخابات و شفافیت افغانستان
Election & Transparency Watch Organization of Afghanistan

راپور نظارت از روند باز شماری آراء

چکیده

موجودیت طیف وسیعی از تخطی ها، بی نظمی ها و حتی تقلبات انتخاباتی در روز رایدهی، شکایات و اعتراضات گسترده کاندیدان و احزاب سیاسی، نارضایتی از پروسه و درخواست باز شماری آراء را به دنبال داشت که متعاقباً روند باز شماری آراء تعدادی از مراکز و محلات رایدهی به اساس فیصله کمیسیون مستقل انتخابات در کابل و ولایات مربوطه، شروع شده است. هدف اصلی این روند، رسیده گی به اعتراضات و شکایات و تطبیق عدالت انتخاباتی از طریق تفکیک آراء معتبر از آراء غیر معتبر بوده است.

اما چگونگی اجرای روند باز شماری و بی نظمی های مشاهده شده در آن با در نظر داشت مشکلات تخنیکي و تخطی های متنوع روز انتخابات، شفافیت پروسه و تفکیک دقیق آراء معتبر از غیر معتبر را با چلنج مواجه ساخته است. هر چند طرز العمل باز شماری آراء توسط کمیسیون مستقل انتخابات قبل از آغاز روند باز شماری تدوین شده بود ولی بنابر غیر مسلکی بودن این طرز العمل و در ضمن مداخله جوانب مختلف مثل احزاب سیاسی و ناظرین کاندیدان باعث شد که بعضی مواد این طرز العمل حین جریان روند باز شماری مورد باز بینی قرار گرفته و تغییرات در آن ایزاد گردد که این خود خلاف فقره (۲) ماده نوزدهم قانون انتخابات محسوب میشود.

بی نظمی های متعدد اداری و مدیریتی، اختلافات بین کارمندان باز شماری، اختلافات بین ناظرین و کارمندان، مداخله ناظرین احزاب سیاسی و کاندیدان و کم بودن تعداد محلات باز شماری منجر به کندی روند، سکتگی و حتی توقف آن در اکثر اوقات گردیده است. این یافته ها نشان می دهد که در اعلام نتایج ابتدائی بار دیگر تاخیر به میان خواهد آمد که در مجموع پروسه را با تاخیر متواتر مواجه می سازد. اگر این روند به گونه کنونی ادامه یابد، توانایی های کمیسیون انتخابات را شدیداً زیر سوال خواهد برد و در ضمن ممکن مراحل بعدی تقویم انتخاباتی مثل اعلام نتایج نهایی را نیز با تاخیر مواجه سازد که در کل میتواند میزان رضایت از کارکرد کمیسیون و نتایج انتخاباتی را کاهش دهد.

اختلافات بین کمیسیون مستقل انتخابات و کمیسیون شکایات انتخاباتی که توسط نمایندگان شان در جریان روند باز شماری به وقوع میبوند از عدم همکاری این دو نهاد با همدیگر دلالت میکند که این خود نقطه ضعف دیگری از نهاد های اداره کننده انتخابات به شمار میرود.

به همین گونه اختلافات بین کمیشنران کمیسیون در نحوه اجرات کاری شان به خصوص حین رسیدگی به اعتراضات و شکایات و یا هم در قبال پیشنهادات احزاب و یا نماینده گان کاندیدان حین روند باز شماری، به شکل غیر مستقیم به مشاهده رسیده است و حتی گاهی نقطه نظرات کمیشنران با یکدیگر و هم با سخنگویان آن در تناقض آشکار قرار داشته است.

یافته ها و گزارشات ایثوا از روند باز شماری آراء در کابل و ولایات نشان میدهد که کمیسیون در ارتباط به روند باز شماری از توانایی های لازم تخنیکي و هماهنگی های کارا برخوردار نیست.

چارچوب حقوقی:

د پانو شمیره: له ۱ تره

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټينگه کړئ maqalat@afghan-german.de

یادونه: دلیکنی د لیکنیزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده، هیله من یو خپله لیکنه له رلیرو مخکې په خیر و لولی

یکی از مزایای مهم یک انتخابات دموکراتیک، عادلانه بودن و شفاف بودن آن است. چنانچه فقره (۲) ماده دوم قانون انتخابات یکی از اهداف قانون را چنین بیان میدارد: «فراهم نمودن زمینه برگزاری انتخابات آزاد، عمومی، سری، مستقیم، عادلانه و شفاف».

بی نظمی ها و تخطی های متعدد که بعضی از آن ها سراسری نیز بوده است در انتخابات پارلمانی سال ۱۳۹۷ به وقوع پیوسته است که اعتراضات و شکایات تعداد از کاندیدان و احزاب سیاسی را در قبال داشت که به دنبال آن پیشنهادات مبنی بر باز شماری تعداد از حوزه های انتخاباتی مورد اعتراض به میان آمد و به اساس همین پیشنهادات، کمیسیون تصمیم باز شماری تمام آرای ولایت کابل و تعداد دیگر از ولایات صادر نمود. مبنای حقوقی این تصمیم کمیسیون را میتوان از فقره (۴) ماده هشتم و ششم قانون انتخابات، چنین استنباط نمود: "کمیسیون مکلف است نحوه بررسی صندوق های قرنطین شده، موارد شمارش یا عدم شمارش آرا و سایر امور مربوط به قرنطین را در طرز العمل توضیح نماید."

هدف روند باز شماری آراء، شناسایی موارد تخطی های ادعا شده و در کل تفکیک آرای معتبر از آرای غیر معتبر میباشد. چنانچه لایحه تفتیش، باز شماری، و ابطال آرای انتخابات ولسی جرگه و شوراهای ولسوالی های سال ۱۳۹۷ هدف خود را چنین توضیح میدارد: "این لایحه امور مربوط به قرنطین صندوق های رای، تفتیش، باز شماری و ابطال آرای انتخابات ولسی جرگه و شوراهای ولسوالی های سال ۱۳۹۷ را تنظیم مینماید." اصل تدوین طرز العمل های انتخاباتی در ماده یکصد و هشتم قانون انتخابات چنین بیان شده است: "کمیسیون و کمیسیون مرکزی شکایات مکلف اند به منظور تطبیق بهتر احکام این قانون، لوایح، طرز العمل ها و رهنمود های جداگانه را وضع و نشر نماید."

بناءً باز شماری آرا از لحاظ تأمین شفافیت و تأمین عدالت انتخاباتی از اهمیت خاصی برخوردار بوده، اما از لحاظ تخنیکی و ظرفیتی، اجرای آن با سکتگی های فنی و مشکلات مواجه بوده است که درین راپور روی بعضی از ملحوظات اشاره خواهد شد.

وضعیت عمومی روند باز شماری:

وضعیت عمومی روند باز شماری آرا از روز آغازین تحت تأثیر بی نظمی های متعدد ناشی از مداخله احزاب سیاسی از طریق پیشنهادات غیر مسلکی و در بعضی موارد، خلاف طرز العمل موجود قرار داشت. در کنار آن توانایی های ضعیف کمیسیون در مهار این بی نظمی ها که اکثراً ناشی از عدم تطبیق طرز العمل و همچنان مدیریت ضعیف و اختلافات درونی کمیسیون میشد باعث سکتگی در کارها شده است که موارد ذیل را میتوان به طور نمونه ذکر کرد:

۱ ناوقت باز شدن محلات باز شماری:

مطابق به لایحه روند باز شماری، اوقات کاری روند باز شماری از ساعت ۸ صبح تا ساعت ۴ بعد از ظهر بوده است اما به دلیل کندی پروسه بعداً اوقات ختم کاری تا ساعت ۶ شام تمدید شد. با وجود پیشبینی اوقات کاری در طرز العمل مربوطه، محلات باز شماری خلاف طرز العمل به شکل غیر منظم ناوقت تر باز میشد به اساس یافته های مشاهداتی ایثوا از روند باز شماری در دفتر مرکزی کمیسیون مستقل انتخابات تقریباً، هر روز ساعت ۱۱ قبل از ظهر آغاز به کار کرده و تا ساعات ناوقت شب آنهم به شکل غیر منظم گاهی تا ۱۰ شب و گاهی هم تا ۱۱ شب ادامه پیدا می کرد. این بی نظمی ها طبعاً تأثیر منفی را روی نظم عمومی پروسه و در عین زمان روی مسولیت کاری کارمندان داشته است طوریکه، کارمندان، ناظرین و مشاهدین از اوقات کاری معین خود مطمئن نبوده و در کل نوع دلسردی را میان جوانب ذیدخل ایجاد کرده بود که این خود عدم توانائی های مسلکی کمیسیون در قبال مدیریت سالم این پروسه را نشان می دهد.

۲ عدم تطبیق طرز العمل و لایحه باز شماری:

گرچه کمیسیون انتخابات طرز العمل باز شماری را از قبل تدوین نموده بود که بعداً لایحه مربوطه به اساس آن تدوین شد اما در مجموع پروسه به اساس لایحه مربوطه پیش برده نشده و یا در زمان شمارش بعضی از مواد لایحه با واقعیت عینی پروسه تطابق نداشت. این باعث میشد تا لایحه دوباره مورد باز بینی قرار گیرد. معمولاً این باز بینی به اساس پیشنهادات نماینده گان احزاب یا ناظرین کاندیدان صورت میگرفت. به طور مثال بار اول باز شماری ۱۸۲ مرکز رایدهی در ولایت کابل شامل پروسه باز شماری شد که بعداً به اساس پیشنهادات کمیته احزاب سیاسی این ارقام تغییر خورده و تمام مراکز رایدهی حوزه انتخاباتی کابل را شامل پروسه ساختند. این نوع تغییرات در لایحه باز شماری حین جریان پروسه در مغایرت آشکارا با فقره (۲) ماده نوزدهم قانون انتخابات قرار دارد. به اساس راپور مشاهداتی ایثوا این نوع تغییرات در مواد لایحه باز شماری چندین بار صورت گرفته است.

شماره	نوع تخلف	عامل	اقدامات انجام شده	تأثيرات
۱	ناوقت با شدن محلات باز شماری	کارمندان کمیسیون مستقل انتخابات	اقدامات نتیجه نداشته است	کندی روند
۲	تغیر لایحه باز شماری (مکرر)	پیشنهادات احزاب و کاندیدان	تعدیل بعضی مواد لایحه حین جریان پروسه	مداخله در روند
۳	توقف روند باز شماری (سکتگی)	مداخله نماینده گان احزاب کاندیدان	نتیجه نداشته است	تاخیر و بی نظمی
۴	عدم بیطرفی کارمندان باز شماری	کارمندان محلات باز شماری	برکناری کارمندان	بی اعتمادی
۵	عدم همکاری لازم کمیسیون انتخابات و کمیسیون شکایات مرکزی	رهبری و مدیریت کمیسیون ها	اقدامات انجام نشده	بی نظمی
۶	عدم هماهنگی بین کمیشنران کمیسیون انتخابات روی اجرات کاری کمیسیون	رهبری و مدیریت کمیسیون ها	اقدامات محسوس نبوده	ضعف مدیریتی و بی نظمی

کندی روند باز شماری . تاخیر در اعلام نتایج ابتدایی و نهایی و عدم رضایت احتمالی جوانب از نتایج روند باز شماری و احتمالاً نتایج ابتدایی

۳ کارمندان کمیسیون:

توانائی ها، ظرفیت و تخصص کارمندان تیم های باز شماری، تاثیر مهم بالای کامیابی و شفافیت پروسه دارد. یافته های مشاهداتی «ایتوا» نشان میدهد که کارمندان کمیسیون از تخصص و ظرفیت کامل در اجرای مسولیت های روز مره کاری شان برخوردار نبوده اند. تعداد از کارمندان کمیسیون با نقض بیطرفی که از اصول عمده انتخابات می باشد، به نحو غیر مستقیم از احزاب و یا کاندیدان مشخص حمایت میکردند. چنانچه اعتراض تعداد از نماینده گان احزاب مبنی بر عدم بی طرفی کارمندان کمیسیون باعث برکناری و معرفی آنان به خارنوالی شد. عدم آشنائی کارمندان کمیسیون از شیوه باز شماری که شکل عمومی در طرزالم و به طور مشخص در لایحه. انعکاس یافته است از همان روز نخستین آشکار بود. این امر موجب کندی و سکتگی در روند گردید اما با گذشت چند روز تجارب کارمندان تا اندازه بهتر شد. این امر نمایانگر این موضوع است که کارمندان کمیسیون قبل از آغاز روند از آموزش های لازم برخوردار نشده بودند.

۴ ضعف رهبری:

شیوه رهبری کمیسیون به اساس صلاحیت غیر متمرکز استوار بوده طوریکه تصامیم مهم از طرف بورد کمیشنران و آنهم به اساس اکثریت آرا اتخاذ می گردد. با وجود که کمیشنران یکتن خود را به بحیث رئیس انتخاب مینمایند اما به اساس قانون انتخابات، اصل تصمیم گیری شکل جمعی دارد و به اساس رایگری آهم با اکثریت آرا اتخاذ میگردد اما در عمل چنین نبوده هر کمیشنر به شکل انفرادی در ارتباط به چگونگی روند حین جریان پروسه نظر خود را میدهد که بعضی اوقات از طرف کمیشنر یا کمیشنران دیگر رد میشود. چنین تصمیم گیری ها با تشکیل جلسات کمیشنران نه بلکه در جریان روز رخ میدهد به اساس راپور های مشاهداتی ایتوا، کمیشنران کمیسیون در بسا موارد توافق کلی نداشته و اختلافات شان به نحوی از انحا در شیوه مدیریت پروسه نیز تبارز یافته است. شیوه مدیریت پروسه، مداخلات غیر مسلکی در پروسه از سوی جریان های مختلف سیاسی، بی نظمی های متواتر که اکثر باعث سکتگی در روند باز شماری شده است، تغیر و ایزاد موارد جدید در لایحه باز شماری حین جریان پروسه، اختلاف نظر بین اظهارات کمیشنران و حتی بین اظهارات کمیشنران و سخنگویان آن، همه و همه از عدم همکاری و هماهنگی لازم بین مدیران کمیسیون، حکایت دارد.

د پانو شمیره: له ۳ تره

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینگه کړئ maqalat@afghan-german.de

یادونه: دلپکنی د لیکنیزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده، هیله من یو خپله لیکنه له رالیولو مخکې په خیر و لولئ

علاوه بر آن کمیسیون مستقل انتخابات و کمیسیون مرکزی شکایات انتخاباتی نیز به عوض همکاری فنی و تخنیکی، درگیر ناهماهنگی و اختلاف دیدگاه بالای موضوعات حساس انتخاباتی بوده که خود تأثیر منفی روی موفقیت پروسه داشته است. به طور مثال، کارمندان کمیسیون انتخابات در ارتباط با کارمندان کمیسیون شکایات مرکزی که ناظر پروسه هستند، برخورد بی تفاوت داشته اند. در جریان باز شماری آرا در محلات باز شماری چندین بار مشاهده شده که تعداد از آرای ولایت کابل از طرف کمیسیون شکایات باطل تشخیص شده اما کارمندان کمیسیون انتخابات خلاف نظر کارمندان کمیسیون شکایات، آرای مذکور را معتبر اعلام نموده اند در حالیکه طرز العمل/لایحه باز شماری نیز در زمینه موجود و واضح بوده است.

۵ ناظرین و مشاهدین:

گرچه کمیسیون در ارتباط به حضور ناظرین جامعه مدنی، احزاب سیاسی و نماینده گان کاندیدان همکاری داشته اند و ناظرین در ارتباط با حضور شان در روند کدام مانع و یا مشکل عمده را تجربه نکرده اند اما شیوه حضور ناظرین و نظارت آنها طوری بوده که از بعد تخنیکی دسترسی دقیق و همه جانبه به روند باز شماری نداشته اند. که البته درین مورد عدم هماهنگی نهاد های ناظر با همدیگر نیز به عنوان یکی از دلایل عنوان گردیده است.

ناظرین احزاب و کاندیدان فقط در صدد جمع آوری معلومات کاندیدان مورد نظر خود بودند به طوریکه ناظر هر کاندید مسئولیت نظارت از باز شماری آرای همان یک کاندید خود از او نمایندگی میکرد را داشت و ناظرین احزاب همچنان ناظر آن بخش از پروسه بودند که مربوط به کاندیدان حزب مربوطه شان بودند.

فقط ناظرین نهاد های ناظر بودند که علاقه مند نظارت از تمام پروسه و ابعاد مختلف مربوطه بودند اما به دلیل تعدد محلات باز شماری و عدم هماهنگی بین نهاد های ناظر طوریکه بتوانند تمام محلات باز شماری را تحت پوشش قرار دهند و معلومات مشاهداتی را با یکدیگر شریک سازند تا دیتا قابل اعتماد و کلی از روند باز شماری را بدست آورند، وجود نداشت. روی این ملحوظ، نظارت از روند باز شماری نیز کاملاً فنی و مسلکی نبوده بلکه زیاد تر بر آمار تحلیلی استوار بوده تا آمار ارقامی که این خود یکی از بزرگترین نقایص نظارتی به شمار می رفت.

۶ نگرانی ها:

با در نظر داشت معلومات مشاهداتی، ایتوا از احتمال بروز مشکلات آتی در روند باز شماری نگرانی های جدی دارد

• تاخیر در اعلام نتایج ابتدائی و متعاقباً نتایج نهائی انتخابات:

بنابر مشکلات و نارسایی هایی که درین راپور ذکر گردیده، احتمال تاخیر متواتر در اعلان نتایج ابتدائی وجود دارد. زیرا به دلیل ازدیاد مراکز مورد باز شماری، کمبود کارمندان و محلات باز شماری و موجودیت مشکلات متذکره، این روند به کندی پیش رفته و تا حال خلاف تقویم انتخابی چندین بار تمدید شده است و احتمال تمدید و تاخیر هنوز هم وجود دارد. چنانچه برخلاف طرز العمل مربوطه، نتایج ابتدائی به صورت ولایت وار از سوی کمیسیون اعلام می گردد. گرچه تعداد محلات مورد باز شماری که در روز های آغازین به ۶۲ محل میرسد و حالا که سه هفته از آغاز این روند میگذرد به ۲۰۰ محل افزایش یافته است ولی به دلیل کمی وقت و سکتگی در روند باز شماری، احتمال اینکه نتایج ابتدائی در وقت متوقع آن اعلان شود، بسیار کم است.

• عدم حمایت از نتایج:

به دلیل اختلافات بین کمیسیونهای انتخاباتی، اجرای غیر مسلکی روند باز شماری آراء، سوال برانگیز بودن شفافیت پروسه، مداخله نماینده گان احزاب و کاندیدان در پروسه به دلیل عدم رضایت از چگونگی روند باز شماری، چنانچه بار ها این کار صورت گرفته و باعث سکتگی روند شده است، احتمال اینکه نتایج ابتدائی و نهائی مورد اعتراض قرار گرفته و یا عدم قبولی کاندیدان ناکام را به دنبال داشته باشد، بسیار زیاد است. گرچه اعتراضات روی نتایج انتخاباتی یک امر معمول است اما اگر کمیسیون اطمینان و اعتماد احزاب سیاسی و کاندیدان را حین روند باز شماری از طریق اجراءات شفاف و مسلکی، حاصل نکند، ایجاد بحران و اعتراض بالای نتایج دور از انتظار نخواهد بود.

• بی اعتمادی بالای توانایی ها و ظرفیت کمیسیون:

هرگاه کارمندان کمیسیون بی طرفی خود را رعایت ننمایند، توانایی های تخنیکی و مدیریتی کمیسیونهای انتخاباتی تقویت نگردد و هماهنگی و همکاری لازم میان کمیشنران کمیسیون انتخاباتی با یکدیگر و با کمیسیون مرکزی شکایات تامین نگردد، طبعاً از اعتماد مردم، کاندیدان، احزاب و سایر جریانهای مدنی و سیاسی بالای استقلالیت، ظرفیت و توانایی های مسلکی کمیسیون کاسته می شود که این خود نگرانی دیگری را روی برگزاری سالم انتخابات ریاست جمهوری آینده به وجود خواهد آورد.

۶ پیشنهادات

با در نظر داشت یافته های فوق دیده بان انتخابات و شفافیت افغانستان به منظور بهبود روند باز شماری و کاستن پیامد های منفی آن روی پیشنهادات ذیل تاکید مینماید:

- ▶ ایجاد تیم های کاری بیشتر به منظور تسریع روند باز شماری
- ▶ ایجاد میکانیزم نظارتی از روند باز شماری آراء توسط کمیسیون مستقل انتخابات
- ▶ تجدید نظر در گماشتن کارمندان روند باز شماری به منظور تامین بیطرفی آنان
- ▶ تجدید نظر در شیوه مدیریتی روند باز شماری آرا
- ▶ قبول خواسته های احزاب تنها در چهارچوب طرز العمل ها و لوایح موجود
- ▶ ایجاد میکانیزم موثر همکاری و هماهنگی بین نهاد های ناظر حین نظارت از روند باز شماری
- ▶ ایجاد میکانیزم موثر همکاری و هماهنگی بین کمیسیون مستقل انتخابات و کمیسیون شکایات حین روند باز شماری